

به ناوی خودای به خشندهو میهره بان

به ناوی گه له وه

پهرله مانی کوردستان - عیراق

پالپشت به حوکمی برگی (۱) له مادهی (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ ی
هموار کراو و، به گویره ی نه وه ی نه نجومه نی وه زیران خستیه روو، په رله مانی کوردستان - عیراق
له دانیشتی ناسایی ژماره (۶) ی روژی ۲۰۱۵/۴/۱ بریاری دهر کردنی نه م یاسایه ی دا:

یاسای ژماره (۲) ی سالی ۲۰۱۵

□ یاسای سندوقی کوردستان بو داها ته نه وتی و گازیه کان

به شی یه که م

پیناسه کان

مادهی (۱):

یه که م: مه بهستی نه م یاسایه له م دهسته واژه و زاراوانه ی خواره وه، مانا کانی به رامبه ریانه:

- ۱- ههریم: ههریمی کوردستان - عیراق.
- ۲- په رله مان: په رله مانی کوردستان - عیراق.
- ۳- نه نجومه نی وه زیران: نه نجومه نی وه زیرانی ههریم.
- ۴- وه زاره ت: وه زاره تی سامانه سروشتیه کانی ههریم.
- ۵- یاسای نه وت و گاز: یاسای نه وت و گازی ههریمی کوردستان - عیراق ژماره (۲۲) ی سالی ۲۰۰۷.
- ۶- نه نجومه ن: نه نجومه نی ههریمی کاروباری نه وت و گاز له ههریمی کوردستان - عیراق، که به پیی
مادهی (چواره م) ی یاسای نه وت و گاز پیکه پترواوه.
- ۷- سندوق: سندوقی کوردستان بو داها ته نه وتی و گازیه کان له ههریمدا که به پیی حوکمه کانی
نه م یاسایه دامه زراوه.
- ۸- دهسته: دهسته ی به ریوه بردنی سندوقی کوردستان بو داها ته نه وتی و گازیه کان له ههریمدا.
دووهم: پیناسه کانی هاتوو له مادهی (یه که م) له یاسای نه وت و گاز که په یوه ستن به م یاسایه
به رکار ده بن، نه گهر ناکوک نه بن له گهل حوکمه کانیدا.

بەشی دووهم

چوارچۆی پیاڤه‌کردنی یاسا

ماددهی (۲):

حوکمه‌کانی ئەم یاسایه پیاڤه ده‌کرین له‌سه‌ر:

یه‌که‌م: داهااتی دارایی به‌ده‌سته‌اتووی راسته‌وخۆ و ناراسته‌وخۆ به‌گوێره‌ی حوکمه‌کانی یاسای نهوت و گاز و یاسای دیاری کردن و وه‌رگرتنی شایسته‌داراییه‌کانی هه‌ری‌می کوردستان - عێراق له‌ داهاته ئی‌تی‌حادیه‌کان ژماره (۵) ی سالی ۲۰۱۳ ی په‌یوه‌ست به‌ نهوت و گاز و به‌ره‌مه‌کانی و، به‌پێی ئەوه‌ی له‌ مادده‌ی (هه‌شته‌م) ی ئەم یاسایه‌دا ها‌توو‌ه و، هه‌ر پرۆسه‌یه‌کی نهوتی و گازی که‌ ئه‌نجومه‌ن بریاری له‌سه‌ر بدات.

دووهم: داهااتی دارایی ها‌توو له‌ حکومه‌تی ئی‌تی‌حادی که‌ راسته‌وخۆ په‌یوه‌سته به‌ نهوت و گاز و به‌ره‌مه‌کانی جگه‌ له‌ پشکی هه‌ری‌م له‌ بودجه‌ی گشتی ئی‌تی‌حادیدا.

بەشی سێیه‌م

پیکه‌ینانی سندوق و ده‌سته‌ی به‌رپۆه‌بردنی

ماددهی (۳):

پالپشت به‌ حوکمی مادده‌ی (پازده‌یه‌م) له‌ یاسای نهوت و گاز، سندوقی‌ک به‌ ناوی (سندوقی کوردستان بۆ داهاته نهوتی و گازییه‌کان له‌ هه‌ری‌م) داده‌مه‌زری‌ت و، که‌سایه‌تی مه‌عنه‌وی و سه‌ره‌خۆیی دارایی و کارگێری هه‌یه و، له‌ رووی ریک‌خسته‌وه سه‌ر به‌ ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران ده‌بی‌ت.

ماددهی (۴):

یه‌که‌م: ده‌سته‌یه‌ک به‌ناوی (ده‌سته‌ی به‌رپۆه‌بردنی سندوقی کوردستان بۆ داهاته نهوتی و گازییه‌کان) پیکدی‌ت و به‌رپۆه‌بردنی سندوق له‌ ئه‌ستۆ ده‌گری‌ت و مافی هه‌یه سه‌رجه‌م ره‌فتار کارییه یاساییه‌کان بۆ مه‌به‌سته‌کانی ئەم یاسایه ئه‌نجام بدات و، سه‌رۆکه‌که‌ی نوێنه‌رایه‌تی سندوق ده‌کات له‌ به‌رده‌م په‌رله‌مان و دادگا و سه‌رجه‌م لایه‌نه‌کانی دیکه.

دووهم: ده‌سته‌ پیک دی‌ت له:

۱- سه‌رۆکی ده‌سته به‌ پله‌ی وه‌زیر.

۲- جیگری سه‌رۆکی ده‌سته به‌ پله‌ی بریکاری وه‌زاره‌ت.

۳- به‌رپۆه‌به‌ری گشتی سندوق.

۴- نوێنه‌ری وه‌زاره‌ت که‌ شاره‌زایی هه‌بی‌ت له‌ بواری نهوت و گاز و، پله‌ی وه‌زیفی له‌ به‌رپۆه‌به‌ری

گشتی که‌مه‌تر نه‌بی‌ت (ئه‌ندام).

۵- نوینەری وەزارەتی دارایی و ئابووری که شارەزایی هەبیت لە بواری دارایی و ئابووری و، پەلە وەزیفی لە بەرپۆهەری گشتی کەمتر نەبیت (ئەندام).

۶- پەسپۆرپکی ئابووری و دارایی (ئەندام).

۷- پەسپۆرپکی یاسایی (ئەندام).

ماددە (۵) :

یە کەم: پێویستە لە سەر ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم، لە ماوەی (۹۰) نەو دە رۆژ لە ریکەوتی بەر کاربوونی ئەم یاسایەدا هەماهەنگی بکات لە گەڵ ئەنجومەن بۆ پیشکەشکردنی کاندیدی لیھاتوو بۆ هەر یەک لەو پۆستانەکانی که لە برگەکانی (دووهم) ی ماددە (چوارەم) ی ئەم یاسایەدا هاتوو.

دووهم:

۱- ئەندامانی دەستە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەو پاش پەسند کردنیان بە زۆرینەری رەهای ئەندامانی پەرلەمان بۆ ماوەیەک که زیاتر نەبیت لە (۴) چوار سال دادەمەزرین و، شیاون بۆ یە کجار نوێکردنەو بەهەمان ریکارە باسکراوەکان و، ئەوانەکان و، ئەوانەکان پەر کردۆتەو پاش تەواو بوونی ماوەی دیاری کراو دەگەریندەرینەو سەر کارەکانی پیشوویان بەر لە ئەستۆ گرتنی ئەم وەزیفانە.

۲- سەرۆکی دەستە لە بەر دەم پەرلەماندا ئەم سویندە دەخوات:

(بەخودای مەزن سویند دەخۆم که بە دلسۆزییەو پارێزگاری لە یە کیتی گەل و سامان و خاکی کوردستانی عێراق بکەم و پابەند بم بە یاسا).

سێیەم: مەرجه لە دامەزراندنی هەر یەک لە سەرۆک و جیگرەکانی و بەرپۆهەری گشتی سندوق و ئەندامانی دەستە، جگە لە نوینەرانی هەردوو وەزارەتی سامانە سروشتییەکان و وەزارەتی دارایی و ئابووری سەرباری بوونی مەرجه گشتییەکانی دامەزراندن لە وەزیفە گشتییەدا، بەلای کەم هەلنگری پرونامە زانکۆیی بەرایی بن لە بواری پەسپۆری دەستە و خاوەن شارەزایی بن لە بواری پەسپۆری دەستە بۆ ماوەیەک کەمتر نەبیت لە (۱۰) دە سال بەنەبەت سەرۆک و (۷) حەوت سال بەنەبەت جیگری سەرۆک و بەرپۆهەری گشتی سندوق و ئەندامەکان.

چوارەم: ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیه کەسانیک لەوانەکانی خاوەن شارەزایی و پەسپۆرپین لە سەر پیشنباری ئەنجومەن بەسەفەتی راویژکاریی داڕمەزرینیت و ماف و پابەندییەکانیان و ژمارەیان بەپێی گریبەست و بە گۆرەکانی پێرەوی ناوخوای دەستە، کە ئەنجومەنی وەزیران پەسندی دەکات، دیاری دەکۆرین.

بهشی چوارهم

به ریوه بردنی داها ته کانی نهوت و گاز

ماددهی (۸):

دهسته وهر گرتنی ئەمانه‌ی خواره‌وه له ئەستۆ ده‌گرت:

یه‌که‌م: کۆی داها ته شایسته و ده‌سته‌اتووه‌کانی هه‌رێم له هه‌نارده‌کردن و فرۆشتنی نهوت و گاز به گوێره‌ی گرێه‌سته‌کانی نهوت و گاز.

دووهم: سه‌رجه‌م پێه‌خشین و پادا‌شته‌کانی هاتوو له گرێه‌سته‌کانی نهوت و گاز و مۆل‌کانه‌کان له کاتی شایسته بوونیاندا، له نیوانیشیاندا پادا‌شته‌کانی واژوو‌کردن و به‌ره‌مه‌پێتانی گرێه‌سته نهوتیه‌کان له گه‌ل کۆمپانیا بیانی و خۆمالیه‌کان، پادا‌شته‌کانی ژێرخانی ئابووری و، بره‌کانی ته‌رخانکراو بۆ پاراستنی ژینگه و داها تی دیکه به گوێره‌ی ئەوه‌ی له یاسای نهوت و گاز و یاسا‌کانی دیکه‌ی په‌یوه‌نداردا هاتوو.

سێهه‌م: کۆی داها ته‌کانی به‌ره‌مه‌ نهوتی و گازیه‌کان.

چوارهم: داها تی دارایی هاتوو له حکومه‌تی ئی‌تی‌حادیی که‌وا راسته‌وخۆ په‌یوه‌سته به نهوت و گاز و به‌ره‌مه‌کانیان جگه له پشکی هه‌رێم له بودجه‌ی گشتی ئی‌تی‌حادیدا.

پێنجه‌م: ئەو برانه‌ی وه‌ک شایسته بۆ هه‌رێم هاتوو له‌وه‌ی تابه‌ته به نهوت و گازوه ئەویش به گوێره‌ی حوکه‌می یاسای دیاری‌کردن و وهرگرتنی شایسته داراییه‌کانی هه‌رێمی کوردستان - عێراق له داها ته ئی‌تی‌حادیه‌کان ژماره (۵) ی سالی ۲۰۱۳، له گه‌ل ره‌چاو‌کردنی بره‌گه‌ی (چوارهم) ی سه‌ره‌وه‌ی ئەم مادده‌یه.

شه‌شه‌م: ئەو داها تانه‌ی که له ئەنجامی وه‌به‌ره‌پێتان به‌سه‌رمایه‌ی سندوقه‌که وه‌ده‌ستدین.

هه‌هه‌هه‌م: هه‌ر داها تیکی تری پرۆسه‌ی نهوت و گاز که له‌م مادده‌یه‌دا ئاماژه‌ی بۆ نه‌کراوه.

مادده‌ی (۹):

یه‌که‌م: ژمی‌ره‌ی ئەم سندوقه ژمی‌ره‌یه‌کی داخراوه و خه‌رجی لێنا‌کری‌ت ته‌نها بۆ مه‌به‌ستی کۆ‌کردنه‌وه‌ی داها ته‌کانه.

دووهم: چه‌ند ژمی‌ره‌یه‌کی جو‌راو‌جو‌ر بۆ سندوق ده‌کری‌ته‌وه، چ به دیناری عێراقی بی‌ت، یان هه‌ر دراویکی بیانی له لقی بانکی ناوه‌ندی عێراقی له هه‌رێمدا، یان هه‌ر بانکیکی دیکه‌ی حکومی که ئەنجومه‌نی وه‌زیران پاش په‌سه‌ند‌کردنی لقی بانکی ناوه‌ندی له هه‌رێمدا هه‌له‌یده‌بژێری‌ت، به مه‌به‌ستی سپاردنی گشت داها ته‌کانی نهوت و گاز که له‌م یاسایه‌دا ده‌قیان له‌سه‌ر کراوه.

سییه م: پیوسته لهسه دهسته ریتمایی پیوست بو جولاندن و سپاردنی بره کان له نیوان ژمی ره کانی سه به سندوق پاش پهسه ندرنی له لایه ن نهجمه نی وهزیرانه وه، ده ربکات.

چواره م: دهسته دهسه لاتی هیه ژمی ره هیه کی تاییه له بانکه نه هلیه کان بکاته وه ته نها بو مه بهستی وه به رهینان به سه رمایه ی سندوقه که به پیی یاسا کارپیکرا وه کان.

مادده ی (۱۰):

وهزاره ت شایسته داراییه کانی کومپانیا کانی بواری نهوت و گاز له هه ری می کوردستاندا دیاری ده کات و، له لایه ن دهسته ی سندوقه وه وردبینی بو ده کریت و، له لایه ن نهجمه نه وه ره زامه ندی له سه ره دریت و، له بودجه ی سالانه دا ته رخانکردنی بو ده کریت و، په رله مان په سندی ده کات.

مادده ی (۱۱):

سندوقیک به ناوی (سه ندوقی نه وه کانی داها توی کوردستان) داده مه زری ت، که به ریوه بردن و دراو پی دانی به یاسایه ک ری کده خری ت که له ماوه ی (۱۲) دوا زده مانگ تی نه په ری ت له ری که وتی بهر کاربوونی نه م یاسایه دا ده ره ده کری ت، تی ایدا ریژه هیه کی دیاری کرا و له داها ته نه وتی و گاز ییه کانی وه رگی را و به پیی یاسا بو نه وه کانی داها توی ده سپی رد ری ت و له بودجه ی سالانه دا جیگی ره ده کری ت.

به شی پینجه م

دابه شکردنی داها ته کانی سندوق

مادده ی (۱۲):

یه که م: داها ته کانی نهوت و گاز که له سندوقدا ده سپی رد ری ن و به پیی حوکه کانی نه م یاسایه وه رگی را ون، له لایه ن نهجمه نی وهزیرانه وه به پیی مهرج و ستانده ری ها توی له یاسای نهوت و گاز دا، پاش ته رخانکردنی نه م برانه له بودجه ی سالانه و پهسه ندرنی له لایه ن په رله مانه وه، به م شیوه ییه ی خواره وه دابه ش ده کری ن:

- ۱- دراو پی دانی بودجه ی گشتی به گویره ی یاسای بودجه ی گشتی سالانه ی هه ری م.
- ۲- ژمی ره ی (سندوقی نه وه کانی داها توی) به گویره ی حوکه کانی مادده ی (۱۱) یازده می نه م یاسایه.
- ۳- دراو پی دانی وهزاره ت پاش ره زامه ندی نهجمه ن بو پالپشتی کردنی ژیرخانی ئابوری که رتی نهوت و گاز له هه ری مدا له کاتی پیوستیدا و، قه ره بوو کردنه وه ی خاوه نی نه وه زه ویبانه ی بو پرۆسه کانی نهوت و گاز ته رخان ده کری ن و، قه ره بوو کردنه وه ی نه وه کس و لایه ن و مولکانه ی له نهجمی پرۆسه نهوتی و گاز ییه کاندایانان پی ده گات.
- ۴- پالپشتی کردنی سندوقی ژینگه ی دامه زرا و به پیی خالی (۱۰) ی برگی (یه که م) له مادده ی (۳۷) سی و جهوت یاسای نهوت و گاز.

۵- دراویڤدانی ریژهیه کی دیاری کراو له داھاتی سندوق بۆ دهسته بهری کۆمه لایهتی که به پیتی یاسا ریک دهخریت.

۶- دراویڤدانی ریژهیه کی دیاری کراو له داھاتی سندوق بۆ گه شه پیدانی ژیرخانی کشتوکال که به پیتی یاسا ریک دهخریت.

۷- تهرخانکردنی بری (۲) دوو دۆلار بۆ ههر بهرمیلک نهوتی بهرهمهاتوو وهک پتۆدۆلار بۆ ههر قهزایهک که نهوتی لیّ دهردههیتیت.

دووم: له سه رهتای نیوهی دووه می ههر سالیک رۆژ ژمییری، وهک به کیی داھاته کانی نهوت و گاز و تهرخانکراوه فیعلیه کانی ژمییره کانی سندوق نهجام دهدریت و، ژمییره کانی سندوق له سه ر ئه م بنه مایه و به پیتی یاسا و پیروه وه کانی بنه ماکانی ژمییریاری متمانه پیکراو له ههر یمدا، نهجام دهدرین.

سییه م: کاره کانی دهسته و ژمییره کانی سندوق ملکه چ دهبن بۆ چاودیری پهرله مانی کوردستان و دیوانی چاودیری دارایی ههریم.

چوارهم: دهسته بهرپرسیاریتی خۆی به پیتی ئه و پرنسیپ و ستانده رانهی تایه تن به ده سپیشخه ری شه فافیه ت له پیشه سازییه دهرهینکاره کانی هاتوو له سه رچاوهی (Extractive Industries Transparency Initiative) ی ناسراو به (EITI) پیاده دهکات و پیویسته شیاو و هاوته ریب بن له گه ل شیوازه ههره باشه کانی پیشه سازییه نهوتیه کان.

به شی شه شه م

حوکه می کۆتایی

ماددهی (۱۳):

ئه نجومه نی وهزیران پیروه ویک بۆ ئاسان جیه جیکردنی حوکمه کانی ئه م یاسایه دهرده کات.

ماددهی (۱۴):

هه یکه لی کارگییری سندوق به پیتی په یروه دیاری ده کریت که به ماوه یهک له (۴۵) چل و پینج رۆژ له ریکه وتی پیکهینانی دهسته تیپه ر نه کات، دهرده کریت.

ماددهی (۱۵):

کار به هه یج ده قیکی یاسایی یان برپاریکی ناکۆک له گه ل حوکمه کانی ئه م یاسایه دا ناکریت.

ماددهی (۱۶):

ئه م یاسایه له ریکه وتی بلاو کردنه وهی له رۆژنامه ی فه رمی (وه قایعی کوردستان) دا جیه جیّ ده کریت.

هۆیه‌کانی دەرچوواندن

بەمەبەستی بە دامەزراوەیی کردنی کەرتی نەوت و گاز لە هەریمی کوردستان کە بە شیۆه‌یه‌ک بیټ داهاته‌کانی پرۆسه‌ نەوتی و گازییە‌کان بە باشترین شیۆه‌ کۆ بکری‌نە‌وه‌ و، پشتیوانی شه‌فافیه‌ت و گەشه‌ی ئابووری هەریمی کوردستان بیټ، ئەم یاسایه‌ دەرچووی‌ندرا.

یوسف محمد صادق

سەرۆکی پەرله‌مانی کوردستان - عێراق